

Het Sneeuwklokje.

Geen mensch groot of klein, die niet weet dat er sneeuwklokjes in de wereld zijn; daar hebben de dichters van echte verzen en van aardige kinderrijmpjes gelukkig voor gezorgd.

Zoo'n sneeuwklokje dat de lente inluidt, is dan ook een dankbaar voorwerp om te bedichten; aan de versjes, die zijn naam tot opschrift hebben, heeft het plantje 't zeker ook te danken, dat er nog al eens een potje van verkocht wordt op de bloemenmarkten.

Zelf zoeken is veel aardiger; ja, dat staat in heel veel leesboekjes voor de jeugd, en dat is ook zoo. Ongelukkig is ons plantje lang niet overal te vinden; in streken met vochtige bosschen kun je op een plekje, waar zelden iemand komt, wel eens een goede vondst van sneeuwklokjes doen; maar dat blijft altijd een buitenkansje.

Want het is nu eenmaal niet anders; wie een wild sneeuwklokje vindt, plukt het ook. Dat is niet erg; als het maar bij plukken blijft; uit de bol, die in de grond blijft zitten (net een uitje) komt in het volgend jaar toch wel weer een nieuw plantje; maar, diep uitsteken met bol en wortel, en in eigen tuin of op het eigen land zetten, dat doen de meeste boeren en tuinlui; daar kan deze wilde plant gewoonlijk best tegen, maar daardoor wordt die ook hoe langer hoe zeldzamer.

Zie je ergens op een land aan de kant van een sloot sneeuwklokjes groeien, kijk dan eerst eens uit, of ze daar ook soms gekweekt kunnen zijn, anders kon je bij het plukken wel eens een hark of een ander boerenwerktuig naar je ooren krijgen, en zoo'n beleefde waarschuwing, achter een hooiberg van daan, kan hard aankomen; dat weet menige jongen bij ondervinding.

In de groote steden zijn de sneeuwklokjes veel meer bekend, dan in de kleinere plaatsen. Voor villa's ziet men ze ook nog al vaak.

Bij een tuinman treft men ze lang niet altijd, en heeft hij ze, dan geeft hij ze voor een prikje.

De bloemisten hebben er niet heel veel mee op. Zij noemen ze soms koppig, omdat deze planten zich niet laten dwingen zooals lelietjes van dalen en crocussen en zooveel andere voorjaarsplanten, die men al in December of Januari in bloei kan zien, voor de vensters van alle bloemwinkels.

Snijdt men in September een bol open, dan blijkt daarin al bloem en blad aanwezig te zijn. Het plantje heeft dus niet veel groeitijd nodig, zoo redeneert ge, en ge brengt er in October of wat later een aantal uit de tuin, waar ze al boven de grond kwamen, in de kamer over, om tegen Kerstmis iemand met een ruiker sneeuwklokjes te kunnen verrassen.

Spaar uw moeite; een paar blaadjes kunt ge er uit optrekken, een zwak, ziekelijk, bloemknopje laat zich even kijken tusschen de twee spichtige blaadjes in, maar verder komt het plantje in de meeste gevallen niet. Het laat zich niet goed trekken; noch in de koude noch in de warme kas. Het blijft zijn taak getrouw; het luidt de lente in, niet de winter.

En toch kan het plantje niet zoo goed tegen de koude, als ge wellicht denkt; dat wil zeggen: de bol en het jonge spruitje vriezen niet licht dood; maar, hangt het klokje eens vroolijk te bengelen in de lentezon, dan moet er geen

erg strenge vorst meer komen, of het krijgt een knauw, waarvan het niet licht weer op komt.

Bij zoo'n onverwachts invallende vorst, ziet ge tot uw schrik de groene blaadjes slap neervallen en vaalkleurig worden; het bloempje daarentegen en de stengel, waarop het staat, houden zich taai. Dat is niets, zegt ge, als ik de bloem maar niet kwijt raak.

Maar jawel; de vorst is van de baan, en uw sneeuwklokje? Kijk, de blaadjes hebben zich hersteld; die zijn weer zoo frisch als te voren, maar het jonge, reine, witte bloempje, dat zich zoo goed scheen te houden, is vergeeld, verloren; het hangt slap en dood tegen de verzwakte stengel.

Dat is een leelijke trek, die de late vorst u gespeeld heeft, niet waar? Waarom juist de bloem te vernietigen?

Ja, u was de bloem het liefste. Maar de natuur behield liever de bladeren, en die had schoon gelijk, zooals altijd. Met de bloem is niet alles verloren; wel is het bolletje in de grond, dat de bloem van voedsel voorzagt, uitgeput; maar in de groene bladeren, die beter tegen late vorst bestand bleken dan de bloem, kan weer nieuw voedsel gemaakt worden; er vormt zich weer een nieuwe flinke volle bol, en in 't volgend jaar komt er ook opnieuw een sneeuwklokje uit omhoog kijken.

Toch is er met de bloem wel iets verloren gegaan; toch is er aan de plant zelf ook wel schade berokkend. Want ging het elk jaar zoo door, stierf elk jaar de bloem, als die pas is ontloken, dan zou de plant eindelijk sterven; eeuwig leven doet geen dier of plant, net zoo min als een mensch.

De bloem is er wel degelijk nodig, om te zorgen dat de sneeuwklokjes niet langzamerhand nietiger worden en eindelijk uitsterven.

Dat lieve blanke klokje, met zijn drie groene boogjes

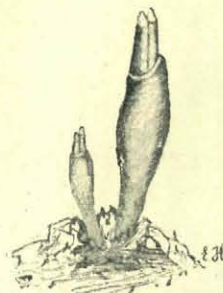

Fig. 1.

Fig. 2.

en zijn goudgeel hartje, dat zoo sierlijk in de lentewind kan wiegelen op de slanke, dunne stengel, kijk het nog

eens goed aan; merkt ge niet dat het u wat te zeggen heeft?

Dat klokje wil u, die het verzorgt, en 't beschermt tegen droogte of late vorst, zoo gaarne tot belooning zijn levensgeschiedenis vertellen; en die zal het u zeker nog liever maken, dan het u op het oogenblik al is om zijn eenvoudige schoonheid en niet minder om de blijde hoop op de kostelijke dagen, die het aankondigt met zacht getingel, hoorbaar alleen voor hem die, zacht van gemoed, gewoon is te luisteren naar de stemmen der natuur.

Ongelukkig kan het niet praten; laat mij u daarom in zijn plaats er iets van vertellen; dan leert ge meteen zijn bloementaal verstaan en dan vertelt het u een volgend jaar zelf nog meer er bij.

Zie deze heele bloempot vol (wel tien plantjes staan er in te bloeien) waren in September nog bolletjes, die ik bij een bollenhandelaar had besteld, voor een cent ongeveer per stuk.

Ze schenen dor en droog en dood; het leven sluimerde binnen de witte, binnenste uienschillen, die als spijskast dienden, en die zelf tegen te veel vocht en vraatzuchtige insecten werden beschermd door een taaie droge, bruine schil; en bovendien nog door een eigenaardige geur en scherpe vochten. De insecten en de wormen hebben alle bolletjes dan ook ongedeerd gelaten.

Een dik knopje, in een wit dun vliesje geborgen, kwam al spoedig boven de aarde. (fig. 1).

Het scheurde al in Januari; twee groene blaadjes met witte puntjes kwamen de wereld in kijken, om te zien of de zon al hoger klom, en naar binnen te waarschuwen als het tijd zou zijn voor de bloemknop, om te voorschijn te komen.

Februari: de bloemknop is verschenen tusschen de twee smalle bladeren, die gewillig wat uitwijken om plaats te maken. (fig. 2).

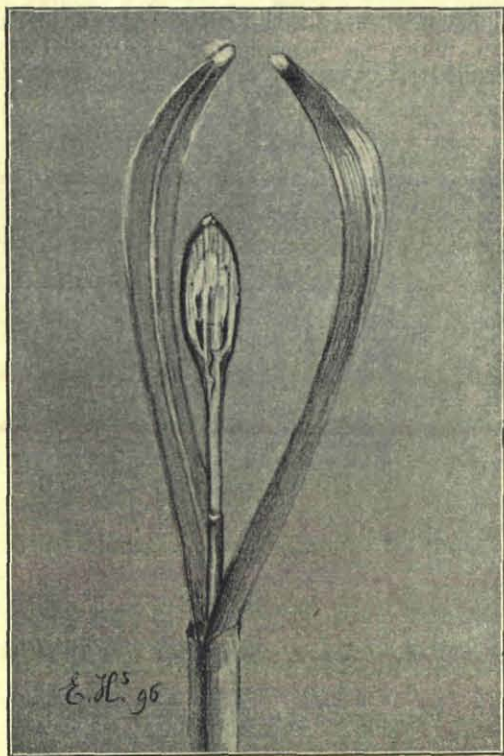

Fig. 3. Doorschijnend sneeuw-klokje, even vóór het onthuilen. Een vreemd gevormde bloemknop, niet waar? Steil omhoog staat hij op zijn korte stengel; en hij is

al wit met een groen bandje aan weerszijden. Neen, wat ge ziet, is eigenlijk de bloemknop niet, dat is alweer een wit kleedje, dat de bloem, die er in zit, nog beschermt tegen te felle koude en droogte. Nog een paar dagen en de bloemknop schemert door het vliesje heen; het steeltje is gekromd en het klokje staat rechtop. (fig. 3).

Over een week of wat als de stengel wat opgeschoten is en de zachte, vochtige lentewind de bloem doet zwellen, zal dat vliesje scheuren, de groene bandjes houden het stijf omhoog, maar de bloem zelf dringt er zijwaarts uit en laat zijn kopje hangen.

Hij opent zich nog niet; straks, om een uur of tien als de zon door de wolken breekt, zal hij zich laten zien, zooals hij eigenlijk is; die drie heerlijke witte bloemblaadjes, die elkaar nu nog zoo stijf omklemmen, schuiven uiteen, en laten het binnenste witte, uitgeschulpte klokje met de drie groene boogjes er op, door het zonlicht beschijnen.

Lang blijft het niet wakker; het is een kindje van de zon; als die tegen twee of drie uur zijn warmte wat minder doet gevoelen, dan gaat ook het sneeuw-klokje slapen tot de volgende morgen en het mooie weer het opnieuw komen wekken.

Als ge het klokje goed wilt bekijken, moet ge er dus tusschen tien en twee bij zijn. Dan ziet ge wellicht meteen dat het sierlijk bloempje, ook nog andere dan menschen oogen trekt, dat er ook nog andere bloemenvrienden zijn.

Dan komen de bijen eens kijken; de bijen, die ook al door de zoele lente-lucht uit de korf naar buiten zijn gelokt; zij feliciteeren op hun manier, met blij gegons, de mooie vroegeling met de lente en met de gelukkig doorstane winter; ze gaan er na de eerste kennismaking heel familiair mee om.

„Heb je wat honig voor me? Ik heb bepaald honger geleden in de laatste dagen, de voorraad was schoon op, en ik heb van daag nog maar heel weinig bloemen kunnen vinden; ik ben blij dat ik je al wakker aantref.”

„Ja, ik ben goed voorzien, maar je moet de honig zelf zoeken, reken er op dat hij goed verstopt is; alleen als je een heel knappe bij bent, kun je hem vinden.”

„O, wacht eens, dat reken ik gauw genoeg uit. Dat groene figuurtje daar beteekent vast en zeker, dat ik in het

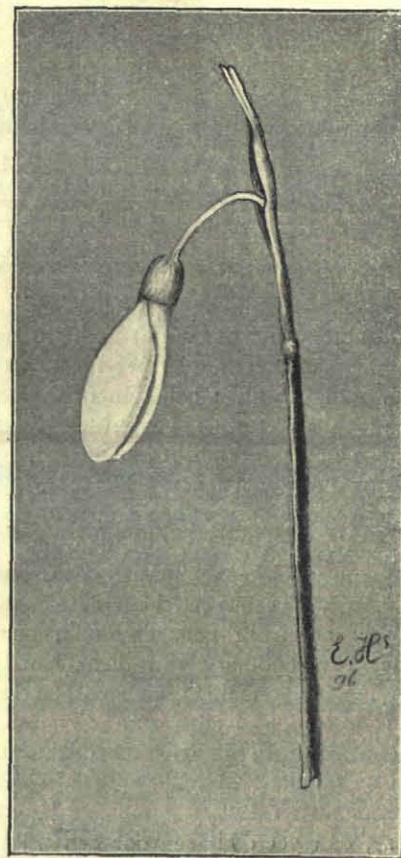

Fig. 4. Slapend klokje.

binnenste bakje moet zoeken, ik zal maar eens onder in kijken."

Dat dacht ik wel; al die lichte strepen in de buitenste bladeren, waar de zon doorheen schijnt, wijzen er stellig

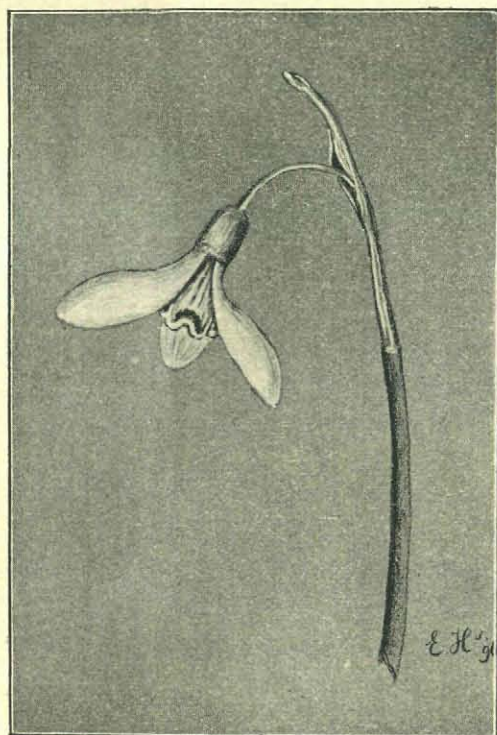

Fig. 5. 't Sneeuwklokje.

heen, en hier binnen in ook al groene strepen, die naar elkaar toe loopen. (fig. 6).

Ik ben er. Ik zal maar even naar binnen kruipen. Hei, wat stoot ik daar mijn kop tegen die uitstekende punt van je meeldraden; en wat gooi je op mijn kop? Stuifmeel? O, dat kan ik best gebruiken. (fig. 7).

Neen, de honing zit hier toch niet; wacht daar voel ik wat; dat is aardig van je, dat je het mij zoo gemakkelijk maakt. Heerlijk, alle groene gleufjes vol. Dat zal ik aan mijn zusjes vertellen. Bonjour, weet je bij geval nog meer sneeuwklokjes hier in de buurt?

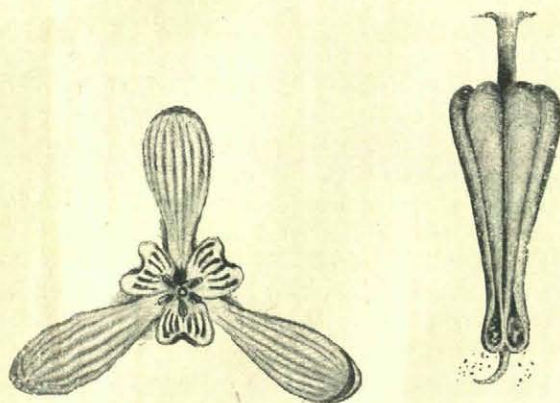

Fig. 6. Wat een bij in een sneeuwklokje ziet, als hij er onder in kijkt.

Fig. 7. Eén meeldraad van 't sneeuwklokje.

Moet ik die zelf maar zoeken? Heel beleefd ben je niet. Maar ik kan jullie wel vinden. Je steekt best af tegen de zwarte, kale aarde, en waar al wat gras is opge-

schoten, zie ik je witte klokje al van ver, als ik maar een beetje hoog vlieg."

De bij heeft gelijk: het sneeuwklokje is werkelijk al van ver te zien, al staat het in het jonge gras. Daar heeft hij er al weer een ontdekt. De weg naar de honing kent hij nu al, hij vliegt dadelijk naar het binnenste kroontje. Maar daar staat hem een uitstekende speld in de weg. Hij stoot tegen de punt ervan, en wat stuifmeel, dat het eerste sneeuwklokje op zijn kop en rug heeft gestrooid, blijft aan die stempel kleven.

Fig. 8. Doorgesneden sneeuwklokje; de witte, buitenste bloembladeren zijn er af.

Dat was goed voor het sneeuwklokje. Als ge ditzelfde bloempje in het oog houdt, ook nog nadat het verdord is, zult ge in Mei de donkerroode bes vinden, waarin het groene dopje van 't klokje is veranderd. Daarin zitten kleine zaden met een dikke, witte, vleezige stip er op; dat is de plaats waar het zaadje in de bes bevestigd was. Het is de zaadnavel, die ieder aan boonen wel eens gezien heeft.

Uit die zaden kunt ge natuurlijk weer nieuwe sneeuwklokjes krijgen. Maar die bloeien meestal niet in hun eerste jaar; dan hebben de bladeren tijd noodig om een bolletje te vormen; aan bloemen maken kunnen nog niet denken; die komen in het tweede jaar aan de beurt; maar dan ook jaren lang achtereen.

Het kan wel wezen, dat ge uit die bes jonge sneeuwklokjes krijgt, zonder ze zelf te zaaien. Dan moet ge die niet juist zoeken op de plaats, waar de zaden uit de verdroogde bes zijn neergevallen. Ge vindt ze soms een heel eind daar vandaan. Dat doen de mieren; die zijn erg belust op dat witte uitwasje van het zaad; zij slepen het mee naar hun nest, of ze vreten de knubbel er onderweg af en laten het zaadje ongeschonden liggen. Waar het dan toevallig ligt, schiet het wortel en daar vindt ge in 't volgende jaar een nieuw sneeuwklokje.

Nu lukt het niet altijd, dat de bijen het stuifmeel van een sneeuwklokje op een ander overbrengen. In dit geval kan het zichzelf redden. Kijk maar eens in de bloem.

Die zes meeldraden met hun kromme haakjes (die zonder insecten nutteloos zijn) vormen een kegeltje. Daar onder staat het stempelknopje. Nu de bloem hangt, kan het stuifmeel uit de meeldoosjes op de speldepunt vallen; dat gebeurt werkelijk, als de insecten te lang uitblijven; dan strooit de kegel zelf zijn stuifmeel op de stempel.

En dat uitblijven gebeurt in ons land, waar de lente lang niet altijd op tijd arriveert, nog al vaak.

Toch is het sneeuwklokje er zoo wonderlijk goed op ingericht om bijen en vliegen te lokken. Behalve dat het stuifmeel en honing en een witte kleur bezit, verspreidt het bij mooi weer ook een aangename geur, het riekt naar muurbloem of violier. Ook het ontbreken van de toch zoo nuttige groene kelk, die we bij de meeste bloemen zien, heeft zijn betekenis voor deze plant.

Denk maar eens, de bijen moeten van boven af de bloem waarnemen. Stond het bloempje rechtop, dan zou de kelk geen schade doen aan het in 't oog vallen; maar het bloempje hangt, en daardoor zou een groene kelk het aan het oog van erboven vliegende bijen onttrekken.

Evenwel moest de bloem vóór het ontluiken beschermd worden; wel, dat deed immers dat doorzichtige vliesje,

waar het zich uitwong. En wat de groene buitenblaadjes, van de paardebloem bv., 's avonds doen met de gele bloempjes, die er in tegen koude en vocht beschermd worden, dat doen hier de witte buitenste bloembladeren zelf; die omsluiten ook het teedere binnenkroontje met zijn stuifmeel en honing tegen de koude in de maartnacht; bovendien is de lucht in de hangende klok al niet zoo koud als er buiten, en regen kan er evenmin in komen.

Sneeuwkllokjes zult ge niet eten; het kan u dus ook niet schelen, dat ze niet gezond zijn. Wel moest ge eens

een blaadje eventjes in de mond nemen en er op bijten; dat kan geen kwaad en dan merkt ge een eigenaardige, prikkelende smaak. Die wordt veroorzaakt door uiterst fijne kalknaaldjes, waarvoor de slakken, die al heel vroeg in 't jaar aan 't vernielen zijn, verbazend veel respect hebben. Geschonden blaadjes zult ge bij dit plantje zelden vinden. Maar nu vertel ik er u niet meer van, anders blijft er voor u zelf niet genoeg meer aan te ontdekken over.

E. Hs.

DE TJIFTJAF.

(PHYLLOSCOPUS RUFUS).

Toen ik nog een jongen van een jaar of dertien, veertien was, wenschte ik natuurlijk alle geluiden van de natuur te verstaan en alle teekenen op den grond te begrijpen, evenals onze onsterfelijke voorgangers op dat gebied: Padvinder, Spoorzoeker, Lederkous en de Gids der Prairieën. Nu lijkt dat in ons kleine Nederlandje zoo bijzonder moeilijk niet; het geloei, gehinnik of geblaas der viervoeters uit onze savannen is tenminste nog al gemakkelijk uit elkander te houden en in hun voetstappen staat hun naam als het ware met hoofdletters geschreven. Maar kent gij het spoor van de spitsmuis en het klagend geluid van het jonge haasje, dat door een hermelijn besprongen wordt?

Met de vogels is het nog lastiger. O, ik had me een uitstekend plannetje uitgedacht, om met hun geluiden en levenswijze op de hoogte te raken. Eerst zou ik zorgen, de vogels te kennen, die den geheelen winter hier blijven, om dan in het voorjaar de zangers te bestudeeren, die uit het warme zuiden hier komen, om te broeden en hun jongen groot te brengen.

Nu, in Maart en April ging dat nog, maar in Mei stond ik al gauw met de handen in het haar. Niet alleen kwamen er dan zooveel nieuwe zangers aan, dat het onmogelijk was ze allen na te gaan, maar de reeds bekende, of liever zij, die ik reeds meende te kennen, zongen dan vaak zooveel rijker, afwisselender, zoo geheel anders, dat ze dikwijls niet meer te herkennen waren, temeer daar ze zich in het jonge groen verschoolen hielden. Ik zal maar niet zeggen, hoeveel jaren het geduurd heeft, eer ik het vogelconcert op een schoonen Meimorgen behoorlijk kon ontwarren. Ook nu nog, na bijna twintig jaren van waarneming, wanneer ik in den stillen voorjaarsnacht of laat in Augustus en September rondwaal, om iets van het trekken der vogels te bespeuren, komen hoog uit de lucht geheel onbekende geluiden tot mij en ik kan meestal niet anders dan gissen, welke „wilde jacht” daar, duizenden meters hoog, de groote jaarlijksche reis volvoert.

Toch durf ik iederen vriend der natuur gerust aanraden mijn voorbeeld te volgen — het is dan ook de eenvoudigste en eenige manier om de vogels te leeren kennen. Voor een beginner is het dan het beste, de onderzoekingen niet al te ver uit te breiden en bv. het eerste jaar zich tevreden te stellen met de vogels, die onze parken en tuinen be-

wonen, om dan in latere jaren achtereenvolgens die van de weide, de waterkant, de wijde plassen en het zeestrand erbij te voegen.

Nu zijn onze parkvogels wel niet de gemakkelijkste, om uit elkander te houden; ze lijken, voor een oningewijde tenminste — wanhopig veel op elkander; het zijn voor het meerendeel „kleine pietjes,” „grasmusschen” of voor wie al wat geleerde woorden tot zijn beschikking heeft: Sylvia's.

Toch zijn er onder, die wel degelijk goed te onderscheiden zijn, en als wij nu met die beginnen en onze oogen en ooren goed opendoen, dan zal de onzekerheid ten opzichte der overigen ook wel te zijner tijd kunnen worden opgeheven.

Ik wil u daarom uitnoodigen, in de laatste week van Maart een morgenwandeling te doen in het park of plantsoen van uwe woonplaats.

Sneeuwkllokjes en crocussen zijn nu in 't rijkst van hun bloei, de hyacinthen beginnen al kleur te vertoonen en gouden sterretjes speenkruid schitteren alom tusschen het houtgewas, tenminste als de bodem er niet in beslag wordt genomen door het donzig wit van duizenden bloempjes van het hongerbloempje of voorjaarsvroegeling (*Draba verna*), de hazelaar heeft al uitgebloeid, elzen, populieren en ruige wilgen zijn nog druk bezig. De spitsbladige ahorn (*Acer platanoïdes*) is geheel bedekt met rijke gele bloemtuilen, waar duizenden hommels en bijen hun eerste honigvoorraad inzamelen, maar zijn bladknoppen zijn evenals die der meeste andere boomen nog vast gesloten.

De spiraea's zijn als het ware dun met groen besprenkeld en de knoppen der sering en zijn al eenige centimeters lang geworden. Helder klinkt het geroep der schildvinken uit de kronen der iepen, meezen lokken dubbel zoo luid als voor drie weken en bovenop een boomstomp schettert en trippelt een winterkoninkje. Het is al vrolijkheid. De volle warme vochtige geurende lentelucht verwekt overal lust en leven en de fijngevoelende vogels moeten dat kenbaar maken; ieder natuurlijk naar zijn bijzondere aard en aanleg.

Voor al een kleine dwerg in de geelbloeiende ahorn schijnt geheel doordrongen te zijn van het lentegeluk en zonder ophouden moet hij bekend maken wat er bij hem omgaat. Nu, bijzonder rijk of diep schijnen zijn gevoelens